

פחד דוד

י"ל ע"י מוסדות "אורות חיים ומשה" ישראל

בנשיאות בנש"ק מורנו ורבנו הגה"צ רבי דוד חנניה פינטו שליט"א

בן הצדיק המלובן רבי משה אהרן פינטו זצ"ל ונכד הצדיק הקדוש המלובן רבי חיים פינטו זיע"א

שיחה שבועית לפרשת השבוע מאת מו"ר הגה"צ רבי דוד חנניה פינטו שליט"א

משכיל לדוד

הנמנע מלימוד התורה ממית את נפשו

שהים היה זקוק להתגלות של הקב"ה בכדי שיחלק לשנים, והדבר תמוה ובלתי נתפס מפני מה הים לא קיים את התנאי שהתנה עימו הקב"ה בבריאה להיחלק לשנים והיה זקוק להתגלותו של ה' יתברך, ועוד קשה מפני מה היה צריך משה להטות ידו אל הים כדי שישוּב לאיתנו ויטביע את מצרים בתוכו.

מובא בחז"ל שהים שמע מהמקטרג, הללו עובדים עבודה זרה והללו עובדים עבודה זרה, לפיכך במה יש לעם ישראל עליונות על המצריים שלמענם הים צריך לשנות מטבעו. ומחשבה זו של הים תמוהה היא, וכי יתכן להשוות בין עם ישראל למצרים ולומר שכשם שהמצריים עבדו עבודה זרה כך גם בני ישראל עבדו בה, הרי בני ישראל היו באמצע התיקון ויצאה ממ"ט שערי טומאה וכבר משכו את ידיהם מעבודה זרה.

ונראה לתרץ על פי האמור על דורו של חזקיהו המלך - שלא היו בו ילד או ילדה שלא היו בקיאים בהלכות טומאה וטהרה. שתקע חזקיהו חרב בפתחו של בית המדרש ואמר שאדם שלא ישב בבית המדרש ויהגה בתורה סופו להידקר בחרב. ומעשהו זה של חזקיהו אינו ניתן להבנה בפשטות, שהרי אמונים אנו על כך שיש ללמוד תורה היות והתורה מחכימה, והיא מהווה שמירה והגנה מפני היצר הרע כפי שאמר הקב"ה "בראתי יצר הרע בראתי לו תורה תבלין". אך מנין שאב חזקיהו המלך את האסמכתא לדבריו שכל המשתמט מבית המדרש סופו להידקר בחרב.

ונראה להסביר שהמילה חרב עולה כנגד אותיות רחוב, ואם כן לא היתהכונתו של חזקיהו המלך להרוג את הבטלים מן התורה באופן פיזי, אלא לרמוז לישראל שכל מי שאינו לומד תורה ומקפיד להימצא בתוך בית המדרש, אזי שבאופן טבעי ליבו פנוי מן התורה ומעניק פתח לכל ההבלים והחומריות לחזור לתוכו. וכאשר הרחוב נכנס לתוך גופו ונשמתו של האדם הרי הוא כממית עצמו בחרב, שמלבד מוות גופני ישנו גם מוות רוחני שהוא קשה וחמור פי כמה.

וחומרת המוות הרוחני על פני המוות הגשמי תלויה בזה שבעוד שאדם מת באופן פיזי, נשמתו ממשיכה לחיות בעולם הבא, אך כשאדם שהגיע לידי שמד רוחני, הוא מאבד את חייו גם בעולם הזה וגם בעולם הבא, לפיכך מוות זה קשה פי כמה וכמה. וזהו שאמר חזקיהו שהנמנע מלימוד התורה, הרי שבכך הוא מזמין עליו את כל תאוות העולם הזה ומתוך כך ממית את נפשו.

ולפי זה אפשר לבאר שבתחילה הים לא רצה לחזור לאיתנו להטביע את המצריים, מפני שסבר שבני ישראל מצויים בעבודה זרה כמו העם המצרי היות ועדיין לא קיבלו את התורה ולפיכך אין מה שיגן בעדם מפני הניסיונות בזה העולם, שהתאוות הגשמיות משולות לעבודה זרה המביאה אסון וחורבן על עם ישראל. וסברא זו נתחזקה אצל הים לאחר שראה את הרכוש הרב המצוי בידי עם ישראל לאחר ביזת מצרים, שחשב שרכוש זה הוא בגדר תאוה וחומריות המשולים לעבודה זרה. ורק לאחר שהקב"ה אמר לים שרכוש זה הוא בגדר הבטחה שניתנה לאבות שיצאו ברכוש גדול, בא הים על סיפוקו ושם לאיתנו.

"ואתה הרם את מטך ונטה את ירך על הים ובקעהו ויבאו בני ישראל בתוך הים ביבשה"

(שמות יד, טז)

ידועים הם דברי חז"ל שבזמן שנטה משה את ידו על המים על מנת לבוקעם, לא רצו המים לעשות כמצות משה ונתרו לזרום, אף על פי שהתנה עמם הקב"ה עוד מששת ימי בראשית שיהא עליהם בבוא היום להיבקע, כאשר יצאו בני ישראל ממצרים והמצריים ירדפו אחריהם להכותם, אז הים יקרע לבני ישראל וישטוף במימיו את העם המצרי.

ומקשה על כך ה"אור החיים" הקדוש, וכי איך יתכן להסביר הדבר שהים בימי משה רבנו לא נאות להיבקע ולמלאות את ציווי ה'. וביותר, שהדבר הותנה עימו עוד מששת ימי בראשית, ולעומת זאת מוצאים אנו מספר מעשים בגמרא אודות תנאים ואמוראים שמימי הנהר והנחל נבקעו למענם כדוגמת רבי פנחס בן יאיר.

ויש להבין מהו שורש החילוק וההבדל בין דורו של משה רבנו שאצלו הים לא חפץ להיבקע, לבין הדור שבו חי רבי פנחס בן יאיר ושאר תנאים ואמוראים אשר מצינו אצלם שהנחל נבקע לקראתם.

ומבאר האור החיים הקדוש שיסוד הדברים נעוץ בכך שבזמן משה רבנו בני ישראל טרם קיבלו את התורה, משום כך זכות התורה לא עמדה להם שהעולם ישנה מטבעו וגדרו והים יבקע לפניו, מנגד מבחינים אנו שבדורו של רבי פנחס בן יאיר הנהר נבקע למענו היות וכוח התורה עמד לו לרבי פנחס, והעניק לו את הזכות שהמים ישנו ממנהגם וטבעם לזרום, ויעצרו בשבילו.

ומהבדל זה המצוי בין דורו של משה שטרם קיבל את התורה, לבין דורם של התנאים והאמוראים שקיימו את מצוות התורה בהקפדה רבה, אנו מסיקים ולמדים עד כמה עצום ורב כוח התורה, המעניקה זכות והגנה ללומדיה וביכולתה לשנות סדרי בראשית למען ההוגים בה. ואכן בסופו של דבר הים נבקע לשניים כיוון שהקב"ה פנה אל הים ואמר לו שאמנם בני ישראל טרם קיבלו את התורה, אך היות ופניהם מועדות לעבר הר סיני לקבלת התורה, אזי שדי בכוננתם הטובה וייעודם כדי להעניק להם את הזכות שהתורה נותנת ללומדיה.

בהמשך העניין העוסק בקריעת ים סוף התורה מביאה את הפסוק - "ויאמר ה' אל משה נטה את ירך על הים וישבו המים על מצרים על רכבו ועל פרשיו". וממשיך להקשות על כך ה"אור החיים", וכי מה המקום לצוות על משה להטות ידו פעם נוספת על הים על מנת שהים ישוּב לאיתנו וישטוף את המצריים בתוכו, הרי כל מטרת קריעת ים סוף היתה שבני ישראל יעברו בים והמצריים יותרו מאחור, ואילו אם הים יישאר מחולק לשניים המצריים יוכלו לעבור בחרבה וכך לא תהיה כל תועלת בנס קריעת ים סוף. ואם כן לכאורה נראה שציווי זה של הקב"ה למשה, להטות ידו פעם נוספת על הים - מיותר, כיון שהים היה צריך מעצמו לשוב למצבו הראשון, עד כאן דברי האור החיים הקדוש.

ומצינו בספר תהילים (קיד, ג) שנאמר "הים ראה וינוס", והיינו שהים ראה את דמותו של הקב"ה ונס מפניו. משמע

ירושלים תל אביב חיפה באר שבע

16:46 | 16:32 | 16:42 | 16:28

הדלקת נרות

17:46 | 17:43 | 17:45 | 17:43

מוצאי שבת

18:23 | 18:18 | 18:18 | 18:22

רבינו תם

הילולא דצדיקיא

יג - רבי אליהו מאיר בלוך

יד - רבי יעקב יהושע מח"ס 'פני יהושע'

טו - רבי חיים מרדכי מרגליות מח"ס 'שערי תשובה'

טז - רבי שלום מרדכי הכהן שברון

יז - רבי חיים פלאגי

יח - רבי בנימין בינוש פינקל ראש ישיבת מיר

יט - רבי יצחק ברוך סופר

המעוניין לקבל את העלון בדוא"ל ישלח הודעה: p@hpinto.org.il

במסילה נעלה

שביבי אמונה ובטחון מפקנסו של מו"ר
הגה"צ רבי דוד חנניה פינטו שליט"א

טובה כפולה ומצילת חיים

רעי וידידי הדיין הצדיק רבי **ניסים רביבו** זיע"א, היה בימי חייו שליח ההשגחה להציל את חיי, ועל כך אני חייב לו הכרת הטוב גדולה.

לפני מספר שנים התקשר אליי הצדיק רבי ניסים רביבו וביקש שאבוא להשתתף בדינר שהוא עורך למען החזקת מוסדותיו, והוסיף שהשתתפותי יכולה לעזור רבות להצלחת המגביה.

האמת היא שבאותו הזמן הייתי עסוק בתכנון נסיעה לשיקאגו שבארצות הברית לצורך התרמה עבור מוסדותינו הקדושים, ולכן חשבתי להודיע לרבי ניסים רביבו שלא אוכל להשתתף בדינר שהוא עורך. אולם במחשבה שנייה החלטתי להסכים לבקשתו, ולדחות את נסיעתי לשיקאגו למועד מאוחר יותר.

כך זכיתי להשתתף בדינר שערך רבי ניסים רביבו, בו נפתחו הלבבות של יהודים רבים שתרמו מכיסם למוסדות התורה שבראשות רבי ניסים זיע"א, וסייעו בכספם להחזקת התורה.

כעבור זמן מה שוב תוכנן עבורי מסע מגבית במדינות שונות, ומסלול הנסיעה נקבע כך שאטוס מזינבה שבשווייץ לנוי יורק שבארצות הברית, ולאחר שאסיים את ביקורי בניו יורק אשוב בטיסה ישירה לזינבה.

והנה מאת ה' הייתה זאת שלא הייתי שלם עם תכנון זה, כיון שביקשתי לבקר גם בשיקאגו, בִּמְקוֹם הביקור הקודם שבוטל בגלל ההשתתפות שלי בדינר של רבי ניסים רביבו. ולכן ביקשתי לסדר את מסלול הנסיעה כך שאטוס מזינבה לנוי יורק, מניו יורק לשיקאגו, ומשיקאגו אטוס בחזרה לזינבה. זאת מבלי לדעת מדוע עלה בדעתי שלא לעבור דרך ניו יורק בדרכי בחזרה לזינבה – מהלך שהיה יכול להזיל את מחיר הנסיעה. אך בודאי יד ה' והשגחתו הפרטית היו בדבר, והצילו את חיי ואת חיי מזכירי ר' יהודה חדד הי"ו שהתלווה אלי במסע זה.

כאשר שהיתי בשיקאגו בא לפניי חסיד שסיפר על כך שהוא סובל ממחלת השכחה שמפריעה לו מאד בחייו, וביקש את עצתי ואת ברכתי בעניין. אמרתי לחסיד לכתוב את האות א' על דף שלוש פעמים ולהתבונן בכך, כיון שמילוי האות א' ("אלף") בגימטריא עולה לסכום של מאה ואחת עשרה, ובהכפלת הגימטריא בשלוש מתקבל הסכום – שלוש מאות שלושים ושלוש, שהוא כנגד המילה "שכחה". וזוהי סגולה ידועה ומקובלת לענייני שכחה.

באותה עת בא לפני אדם נוסף שאמר שהוא סובל מבעיה של שכחה וביקש את עצתי בעניין, על כן הוריתי גם לו לכתוב שלוש פעמים את האות א', שזה כנגד המילה "שכחה" ולהתבונן בכך. לאחר שיצא מחדרי חשבתי לעצמי שלא ייתכן שבני העיר שיקאגו לוקים בשכחה, ובודאי יש בכך רמז

עבורי. ובאמת בהמשך גיליתי מה הייתה משמעות הדבר לגביי.

אם חשבתי שאני עשיתי לרבי ניסים רביבו זיע"א טובה בכך שדחיתי את נסיעתי לשיקאגו, הרי שמהר מאד התברר לי שהוא גמל עימי טובה שביקש שאשתתף בדינר, כיון שכעבור זמן מה נודע לי שהמטוס מניו יורק לזינבה בו חשבתי לטוס מתחילה – התרסק, וכל נוסעיו נהרגו!

כששמעתי על דבר האסון הבנתי שאם לא הייתי משתתף בדינר של רבי ניסים רביבו ובמקום זה הייתי נוסע להתרים בשיקאגו כפי שעלה בדעתי לעשות לפני הזמנתו של רבי ניסים, הייתי כעת בטיסה הקטלנית מניו יורק לזינבה, כיון שלא הייתי עושה את דרכי שוב לשיקאגו. וכך הייתי גם אני בין הניספים במטוס.

באותו זמן הבנתי גם את הרמז שנשלח עבורי משמים באמצעות שני האנשים משיקאגו שסבלו ממחלת השכחה שפתרונה א'א'.

שהרי א'א' עולה כנגד המספר 111 שהוא מספר הטיסה מניו יורק לזינבה! הטיסה שבה הייתי אמור לטוס ושמעולם לא הגיעה ליעדה ר"ל!

כך נתברר לי בפשטות המאמר "שומר מצוה לא ידע רע".

בטוב טעם

טעמי מנהגי ישראל

יש נוהגים (בערב) שבת זו 'שבת שירה' לפזר מיני מזונות לציפורים.

הטעם העיקרי לכך, לפי שבשבת זו קוראים בתורה את פרשת המן שירד לישראל בהיותם במדבר. ומובא במדרש כי בשבת הראשונה לרדת המן, יצאו דתן ואבירם ואנשיהם לשדה לפנות בוקר ופיזרו מהמן שלקטו כפליים ביום שישי, ואחר כך הזעיקו את העם לצאת וללקט מן בשבת, כדי להפריך את דברי משה שאמר: "שבת היום לה' - היום לא תמצאו בשדה". אך הציפורים הקדימו ואכלו את כל המן שפיזרו דתן ואבירם בשדה, וכשבאו האנשים ללקט - לא מצאו כלום, ואמרו: "משה אמת ותורתו אמת".

ובזכות המעשה הטוב של הציפורים, שהצילו את כבודו של משה, מפזרים לפניהם מזונות ב'שבת שירה'.

במרה מפטירין

הפטרת השבוע:

"ותשר דבורה". (שופטים ה)

הקשר לפרשה: בהפטרה מסופר על נפילת סיסרא וחייליו ושירת הנביאה דבורה וברק בן אבינועם על נס הצלתם מידי אויביהם,

כפי המסופר בפרשתנו על נפילת פרעה הרשע וטביעת כל חילו במצולות ים סוף, ושירת משה ובני ישראל על הים.

נצור לשונך

תולה ארץ על בלימה

מי האיש החפץ חיים

דוד המלך עליו השלום הזהיר אותנו "מי האיש החפץ חיים" בעולם הבא ולראות טוב בעולם הזה? נצר לשונך מרע". מה שתלה דוד המלך עליו השלום עצם חיים הנצחיים וטובת עולם הזה בשמירת הלשון. כי ידוע הוא, שעל כן נקראת נשמתו של האדם בשם נשמת חיים, עבור שבה יחיה האדם חיי הנצח, ובעל לשון הרע נשמתו הקדושה מסתלקת ממנו עבור זה, כמו שכתוב בזוהר הקדוש. והאיש החוסס פיו מלדבר דברים האסורים, זוכה לחיי עולם הבא, לאור הגנוז לצדיקים, כמו שכתב הגר"א בשם המדרש שעל כל רגע ורגע שאדם חוסס פיו, זוכה לאור הגנוז שאין כל מלאך ובריה יכול לשער.

מן האוצר

ממשנתו של מו"ר הגה"צ
רבי דוד חנניה פינטו שליט"א

אין נסים ללא תמורה

"ובני ישראל הלכו ביבשה בתוך הים והמים להם חמה מימינם ומשמאלם" (שמות יז, כט)

ראיתי מובא בפירושו הכלי יקר על זה (יד, כב) שהמילה חומה מופיעה בתורה בכתיב חסר - "חמה" והיינו לשון כעס וחמה. שמי ים סוף כעסו על עם ישראל על כך שלא נכנסו מיד לים מתוך אמונה שהקב"ה יקרע להם את הים וישיעם, ועצם ההימנעות של עם ישראל להכניס רגלם למי הים העידה על כך שהם לוקים בחסרון באמונה, עד כאן דברי הכלי יקר.

והנה מצינו לעיל בפרשה (פס' כב) שנאמר "והמים להם חומה מימינם ומשמאלם" והמילה חומה מופיעה בכתיב מלא, ולכאורה הוא פלא, שהיה לתורה במקום זה לכתוב בכתיב חסר שהוא לשון חמה ואחר כך לכתוב בכתיב מלא ומה המקום להיפוך היוצרות. ונראה להשיב על זו השאלה שבשעת מעשה נכתב בפסוק חומה בכתיב מלא וזאת בכדי לא לעורר את מידת הדין אלא תמשיך לרבוץ במקומה. שלכאורה מידת הדין היתה יכולה לטעון שכל הנס שעתיד להיעשות לעם ישראל הוא בזכות כך שהם עתידים לקבל את התורה, והתורה בפשטות זורשת מסירות נפש לצורך קיומה, ואם בני ישראל אינם מוכנים למסור את נפשם כבר מעתה, מנין הראיה שאכן מסוגלים הם לקבל את התורה ולזכות בשל כך שהים יבקע להם.

והקב"ה שלא רצה לעורר את מידת הדין היות וטענותיה צודקות המה, הפך את סדרי הפסוקים בתורה ובמקום שהיה צריך לכתוב בכתיב חסר השלימה לכתוב מלא.

נאמר בפרשה (יד, טו) "ויאמר ה' אל משה מה תצעק אלי דבר אל בני ישראל ויסעו", לכאורה לשון הפסוק תמוה, הרי ידוע הוא שכאשר אדם נתון בצרה מיד הוא פונה אל אלוהים וצועק ומתפלל לישועה, ואם כן מדוע אומר הקב"ה למשה מה תצעק אלי. ונראה לבאר שאמר הקב"ה למשה הרי רק כעת אמרת לבני ישראל "ה' ילחם לכם ואתם תחרישון" (שם יד, יד), ומשמע שעל ישראל לשאוף להגיע לדרגה רמה ונישאה, שיהיו כה בטוחים שה' ישיעם, עד כדי כך שלא יראו צורך לצעוק אליו. והנה אומר הקב"ה למשה, אתה שהינך מנהיגם של ישראל צריך להאמין בדברים שאמרת ולהיות דוגמה אישית, שאם אכן אתה מבקש מבני ישראל להחריש ולהיות סמוכים ובטוחים שה' ישיעם, אם כן למה לך לצעוק עכשיו אלי, הרי בצעקה זו אתה סותר את הדברים שאמרת זה עתה לעמך.

והנס לא בא לעם ישראל בנקל, וזאת על מנת ללמד לכל יושבי העולם שהעולם זקוק לתורה ולמסירות הנפש הנלווית לקיומה, וכאשר התורה ומסירות הנפש נעדרים אין זה פשוט לשנות סדרי בראשית, ואמנם כאשר נחשון בן עמינדב חרף נפשו והכניס רגלו לים, מיד שקט הים מרעשו ונבקע לשניים (סוטה לז, א), שהתנהגות זו של נחשון בן עמינדב העידה על מסירות נפש ההולכת בד בבד עם קבלת התורה, והיות וכל הזכות שעמדה לעם ישראל לצורך הנס היא קבלת התורה, הרי כאשר נתגלתה מסירות הנפש מיד נח הים מזעפו.

ומקשים המפרשים (אור החיים שמות יד, כז) היאך היין הים להמשיך לזרום ולא להיבקע בשעה שכבר הותנה עימו מששת ימי בראשית שעליו להיבקע לשניים ולאפשר לעם ישראל את היכולת לעבור בו ביבשה. ונראה לישיב הקושיה ולומר שהים נמנע מלהיבקע היות ועם ישראל בהימנעותם מלהיכנס לים העידו על חסרון במסירות הנפש, וחוסר רצונו של הים להיבקע בא לעורר את העם ולהשיבם בתשובה על נקודה זו, ואכן נחשון בן עמינדב היה הראשון ליטול מכך מוסר ואחריו כל בני ישראל.

וכלל אנו למדים מכל ענין קריעת ים סוף, שאין ניסים מעל לגדר הטבע ללא תמורה, ובכדי שיעשה לאדם נס הוא צריך להיות בעל זכויות אשר יצדדו בעדו וימליצו עליו טובה, ואז הוא יזכה שהקב"ה ישנה בעבורו סדרי בראשית ויתהפך עליו גורלו לטובה.

אמרי שפר

מדרשי חז"ל על פרשת השבוע

כניעה ומפלה

"ויהי בשלח פרעה את העם". (שמות יג, יז)

הדא הוא דכתיב (תהלים קמ"ז) "השולח אמרתו ארץ". אוי להם לרשעים שהם רמה ותולעה ובטלים מן העולם, ומבקשים לבטל דברו של הקב"ה. אמר להם; אתם אמרתם "וגם את ישראל לא אשלח", ואני אמרתי "שלח עמי". נראה דברי מי עומדים דברי מי בטלים.

לסוף עמד פרעה מעצמו והלך ונפל על רגליו של משה ואמר להם לישראל; קומו צאו. אמר לו הקב"ה; מה פרעה? דבריך עמדו או דברי? לכך נאמר "השולח אמרתו ארץ". אימתי? "ויהי בשלח פרעה".

וכי פרעה שלחם? בלעם אמר "אל מוצאים ממצרים", וכאן כתיב "ויהי בשלח פרעה?".

אלא מלמד שהיה פרעה מלוה אותם ואמר להם התפללו ובקשו עלי רחמים, שנאמר (שמות י"ב) "גם צאנכם גם בקרכם קחו כאשר דברתם ולכו וברכתם גם אותי". ואין שלוח האמור כאן אלא לוי' שנאמר (בראשית י"ח) "ואברהם הולך עמם לשלחם".

(מדרש רבה")

הפה שחזר

"ויהי בשלח פרעה את העם". (שמות יג, יז)

אמרו רבותינו ודאי כל מי ששולח ידו בפקדונו של חבירו ראוי שתישבר זרועו. ממי אתה למד? מפרעה, שהיו ישראל נתונים בידו פקדון, וביקש לפשוט יד בהם - ושבר הקדוש ברוך הוא את זרועו. שנאמר "בן אדם את זרוע פרעה מלך מצרים שברתי" (יחזקאל ל, כא).

ומניין שהיו ישראל בידו פקדון? שכן הוא אומר למשה שיאמר לישראל "פקד פקדתי אתכם". ולפי שהיו ישראל מתיישימים מן הגאולה, אמר הקדוש ברוך הוא [למשה]; לך אמור להם, כשם שבעל הפקדון אימתי שרוצה הוא נוטל פקדונו - כך אתם אימתי שגיגע זמניכם מיד אני מוציא אתכם מידו.

אמרו לו ישראל; רבון העולמים! ראה היאך כופר בך ומאמן לשלחנו, שנאמר "לא ידעתי את ה' וגם את ישראל לא אשלח. אמר להם הקדוש ברוך הוא; חייכם, יש לכם לראות הפה שאמר "מי ה'" - סופו לומר "ה' הצדיק". והפה שאמר "לא ידעתי את ה'" - סופו לומר "העתירו אל ה'". הפה שאמר "גם את ישראל לא אשלח" - סופו להיות אוחד כל אחד בידו ומשלחו, מניין ממה שקרינן בענין "ויהי בשלח פרעה".

(פסיקתא רבתי")

הקריב קרבנות

"ופרעה הקריב". (שמות יז, יז)

הוא הקריב את הפורענות לבוא עליו.

כיון שראה פרעה שישראל חונים על הים, אמר; בעל צפון הסכים על דעת גזרתי. אני חשבתי לאבדן במים והוא התחיל לאבדן במים. התחיל מזבח ומקטר ומנסך ומשתחה לעבודה זרה שלו.

לכך נאמר "ופרעה הקריב" - הקריב לזבח ולקטר.

(ילקוט שמעוני")

שותף לצרה

"ויקחו אבן וישימו תחתיו וישב עליה". (שמות יז, יב)

וכי לא היה לו למשה כר אחת או כסת אחת לישיב עליה?

אלא כדי להצטער בצערן של ישראל.

מכאן בזמן שהציבור בצער לא יאמר אדם אלך לביתי ואוכל ואשתה ושלוש עלי נפשי, אלא ישתתף בצערן של ציבור, שכל המשתתף בצערן של ציבור, זוכה לראות בנחמת ציבור, וכן הפורש מן הציבור אינו רואה בנחמת ציבור.

(שכל טוב")

פרקים במסכת חינוך הבנים

פלגי מים

בנימת הקביעה שסיימו בה ביריעה הקודמת - שאהבה צריכה לימוד, סבלנות והתבוננות מעמיקה - בה נפתח השבוע את דברינו.

נימי האהבה שההורים רוחשים לילדם, הם למעשה טווים ואורגים את הקשר הנפשי הבריא בין ההורים לילדיהם. קשר בריא זה נוטע בלב הצעיר את הרצון והשאיפה לשמור ולעשות ולקיים את הערכים והמושגים שאנו מנחילים לו, לצד המאמץ האישי למצות את יכולותיו בתחומים שונים, גשמיים רוחניים כאחד.

הכרנו אפוא בעובדה כי בניגוד למחנך המקצועי, הורים מתחילים לחנך את ילדיהם בהפתעה. במידה רבה, עול החינוך תופס את ההורים בהפתעה, בפתאומיות. שלא כמו אותו מחנך שבחר לו מקצוע חינוכי, והקדיש מעיתותיו זמן בכדי ללמוד ולהשתלם ברזי החינוך.

דומני כי לא הוקמה מכללה חינוכית שמלמדת הורים את רזי החינוך עם ילדיהם. יתירה מזאת, דרכי החינוך שונים בתכלית מילד אחד למשנהו. בחכמת שלמה המלך נאמר "חונך לנער על פי דרכו". לכל אחד ואחד דרך חינוכית שונה, ועל פיה עלינו לפעול מולו.

אם כן, שוב קמה וגם ניצבה שאלת ההורים, כיצד נדע את הדרך הראויה שבה נצעד בדרך חינוך הבנים?

אנשי אמונה

אורחות חיים מתוך הספר "אנשי אמונה" לתולדות צדיקי משפחת פינטו זיע"א

רבי מרדכי כנפו הי"ו, סיפר את הנס המיוחד שאירע לו בזכות הצדיק רבינו חיים פינטו זיע"א:

רבי מרדכי עסק לפרנסתו בחנות של יין בעיר טיניזי, ובמרקו היו צרות גדולות למי שהתעסק במכירת יין. הערבים לא היו רוכשים יין מחמת איסור נימוסי דתם, כך שהלקוחות העיקריים היו רק הצרפתים, וצרפתים רבים לא היו בנמצא.

יתירה מזאת: לעיתים קרובות היו מתלקחות מריבות ליד החנות בין שיכורים, כך שלרבי מרדכי נגרמו מכך צרות רבות.

הצרות היו כה גדולות, עד שהוא נסע עם חבירו ר' ישראל כהן למוגדור, לקברו של רבי חיים פינטו זיע"א, ושם התפלל שבזכות רבי חיים פינטו תבוא המשטרה ותסגור לו את החנות, כיון שיש לו הרבה צרות.

ואכן, תפילתו התקבלה במלואה! באותו שבוע סגרה המשטרה את חנותו, בטענה שהצרפתים כבר עזבו את העיר ואין מי שיבוא לקנות יין...

כשהשוטרים הגיעו עם צו הסגירה לחנות, נפל רבי מרדכי לרגלי השוטרים, התחנן ובכה:

"אתם לוקחים ממני את פרנסתי! מדוע אתם סוגרים לי את החנות? מהיכן אתפרנס?"

ר' ישראל כהן שנכח שם, התפלא עליו:

"מדוע אתה בוכה? והרי אתה בעצמך התפללת שהמשטרה תסגור את החנות. כיון שהתפללת נתקבלה תפילתך!"

ואמנם, רבי מרדכי העתיר את מגוריו לקזבלנקה, שם פתח עסק אחר, וב"ה הצליח מאד בעסק החדש.

תורתנו הקדושה. הצד השווה שבהם שלדאגת ההורים ומחשבותם על דרך חינוך הבנים, יש מוצא לקבלת עצה טובה נכונה ומועילה.

ביריעה זו נשתדל בעזרת השי"ת להקדיש את תשומת הלב של ההורים ולהאיר את דרכם, בשלל עצות טובות שנלקט מתוך ספריו מו"ר הגה"צ רבי זוד חנניה פינטו שליט"א, ומספרי גדולי המחנכים שכתבו והעלו גישות מקוריות ומעשיות לתפיסה הקושרת את השפעת והצלחת חינוך ילדים מתוך רגישות, אהבה והבנה וכבוד הדדי.

הכבוד ההדדי, אגב, הינו הבסיס ליחסי הגומלין ביחסי החברה האנושית, בה כל אחד משיב לחבריו באותה מטבע שהוא נוהג עמו. שלמה המלך בחכמתו לימד אותנו כלל מאלף "כמים הפנים לפנים כן לב האדם לאדם". ואחריו החרו כל מדעני הרוח שניתחו את דפוסי ההתנהגות בחברה, שמציאות זו היא כה חזקה שאין כל רוח שבעולם היכולה לשבור אותה.

אנשים אשר ביניהם שוררת אהבה והערכה הדדית, עושים הכל בכדי לצלוח כל תקרית לא נעימה ולדלג על כל משוכה מפתיעה, ובלבד שהבסיס המשותף לשניהם תישמר ומרקם היחסים הטובים ביניהם לא יפגם.

לעומת זאת כאשר אחד הצדדים חש שהשני לא מעריך אותו כראוי, הוא עלול להיגרר מתוך תיסכול למתיחת החבל ביניהם גם במחיר ניתוק היחסים.

כלל בסיסי זה צריך לעמוד אפוא למול עינינו במחשבה שבה אנו מעמיקים כיצד להעצים את מידת ההשפעה שלנו על ילדינו. עלינו לחתור למצב שבו ילדינו יעריכו אותנו, יאהבו את קרבתנו ויחפצו לטפח את הקשרים המשפחתיים. ועל כך בעזה"י בהמשך.

על מדוכה זו עמדו חכמינו ז"ל ובחכמתם העניקו לנו מספר כלים שיאירו לנו את הדרך הנכונה והבטוחה במסלול זה. הנה כך כותב רבינו בעל הפלא יועץ: "זצ"ל בערך 'הנהגה':

"כל אדם צריך להיות לו הנהגה טובה לידע להתנהג עם בניו הקטנים ועם בניו הגדולים ועם אשתו ועם משרתיו. וגדר לדבר להיות שומע לעצה כי מרבה עצה מרבה חכמה ותשועה ברוב יועץ. וגדר שני להיות מתון מתוך חושב מחשבות לראות את הנולד ופנה לכל הצדדין לראות איזוהי דרך ישרה שיבור לו באופן שלא תצא תקלה ולא שום דבר שאינו מתוקן".

וממשיך רבינו עוד וכותב: "ואל השלשה לו בא שהיא עולה על גביהן שיהא נמלך בקונו וישפוך נפשו לפני ה' שיתקנהו בעצה טובה מלפניו לעשות הטוב והישר בעיני אלוקים" ואדם, כי אלו דברים שאין להם שיעור לא כל האדם ולא כל העתים שוות. ולכן צריך שיהא חכם ומבין מדעתו, ואם אינו סומך על ידיעתו שידע להתנהג כפי צורך שעה, יהיה כלל זה בידו להתנהג לעולם עם כל אדם ברכות ופנים שוחקות ומלות מתוקות, כי ודאי קרוב לשכר ורחוק מן ההפסד. ובפרט בדורות הללו שחוצפא יסגא, אפילו הבנים קטנים אינם מקבלים כ"כ קשות, ולשון רכה תשבור גרם, כולי האי ואולי יהיו דבריו נשמעים. ובזה יהיה אדם אהוב למעלה ונחמד למטה כל הימים וה' לא ימנע טוב להולכים בתמים".

אז הנה קיבלנו עצה טובה מבעל הפלא יועץ; להיות שומע לעצה. אכן זכה דורינו שהתברך ביועצים חינוכיים רבים, כאלו שמשנתם סדורה וערוכה בספרים מצויינים שמהם ניתן ללמוד ולהחכים בעצות טובות, יעילות ומועילות (רשימת ספרים אלו ארוכה, ואין כאן המקום למנות ולשבח את אותם ספרי חינוך). וכאלה שמשנתם סדורה ביעוץ בעל-פה, בהרצאות ושיעורים נפלאים על פי השקפת